Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2022-01014

POL-30 Hirvonen Lauri(UM) 02.09.2022

Asia
EU:n ulkoministereiden epävirallinen Gymnich-kokous 30.-31.8.2022

Kokous
Epävirallinen ulkoasiainministerikokous (Gymnich) 30.08.2022 - 31.08.2022

Kokouksen pääaiheina olivat EU-Afrikka-suhteet ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä työlounaalla keskustelu Ukrainan, Georgian ja Moldovan ulkoministereiden kanssa.

EU-Afrikka-suhteiden osalta korostettiin helmikuisen Euroopan unionin ja Afrikan unionin huippukokouksen sitoumusten toimeenpanoa. Kumppanuus Afrikan maiden kanssa on entistä tärkeämpää tilanteessa, jossa on kilpailevia toimijoita ja narratiiveja. EU:n tulee tiivistää yhteydenpitoa Afrikan maihin ja parantaa strategista kommunikaatiota.

Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa koskevassa keskustelussa päähuomion veivät viisumirajoitukset. Osa jäsenmaista katsoi, että viisumihelpotussopimus tulee jäädyttää ja vähentää huomattavasti viisuminmyöntöä sekä korostivat turvallisuustekijöitä viisumirajoitusten ja kansallisten toimien perusteena. Useat jäsenmaat taas katsoivat, että viisumihelpotussopimuksen jäädyttäminen olisi riittävä toimi tässä vaiheessa.

Ulkoministerit pääsivät kokouksessa poliittiseen yhteisymmärrykseen siitä, että viisumihelpotussopimus jäädytetään, ja että voimassa olevien viisumien osalta selvitetään mahdollisia toimia. Jäsenmaat eivät tunnusta miehitetyillä alueilla myönnettyjä Venäjän passeja. Komissiota pyydettiin tarkastelemaan viisumikysymystä. Lisäksi huomioitiin, että kansallisia toimia maahantulon rajoittamiseksi voidaan tehdä Schengen-sääntöjä noudattaen.

Työlounaalla Ukrainan, Georgian ja Moldovan ulkoministereiden kanssa keskusteltiin maiden tarpeista uudessa geopoliittisessa tilanteessa, eurooppalaisesta perspektiivistä ja itäisen kumppanuuden tulevaisuudesta.

EU-Afrikka-suhteet

Ulkoministerien keskustelun pohjana oli EU-Afrikka-huippukokouksen yhteydessä sovitut sitoumukset. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut dynamiikka ja Venäjän narratiivi on haaste. EU ei ole saanut kaikilta Afrikan mailta odottamaansa tukea. EU:n tulisi vahvistaa kumppanuutta Afrikan maita kanssa niin, että EU on Afrikan valitsema kumppani. Yhteistyön tulee tarjota konkreettista hyötyä samalla arvoista kiinni pitäen.

EU:n korkea edustaja Borrell määritteli EU-Afrikka-suhteelle kolme prioriteettia. Tulee toimeenpanna huippukokouksen sitoumuksia, kuten Afrikan vihreän energian aloite ja Global Gatewayn -investointipaketti. Afrikan maiden tulisi myös ottaa omistajuutta ja edistää uudistuksia. Toinen prioriteetti on EU-maiden tiivistetty yhteydenpito Afrikan maihin ja EU-maiden presidenttien, pääministereiden ja ministerien vierailujen parempi koordinointi. Kolmas prioriteetti on strateginen kommunikaatio. EU:n ei tulisi olla reaktiivinen vaan välittää entistä tehokkaammin positiivista narratiivia ja kyetä vetoamaan ihmisiin.

Keskustelussa ministerit korostivat kumppanuutta Afrikan kanssa sekä sen mahdollisuuksia ja haasteita. Afrikka ei ole yksi yhtenäinen kokonaisuus. Katsottiin, että tulee toimeenpanna huippukokouksen sitoumukset ja painotettiin prioriteettisektoreina ruokaturvallisuutta, nuorisoa, ilmastoa, muuttoliikettä, kauppaa, digitalisaatiota ja turvallisuustukea. Post-Cotonou -sopimuksen saattamista loppuun pidettiin tärkeänä. Tulisi lisätä yhteistyötä samanmielisten Afrikan maiden kanssa myös multifoorumeilla. EU:n tulee tehostaa toimiaan tukeakseen Afrikan roolia multifoorumeilla ml. YK ja Afrikan unionin asema G20:ssa. Keskustelussa nousi esille ruokaturvallisuus ja YK:n fasilitoiman Ukrainan viljanvientisopimuksen merkitys. Monet ministerit ottivat esille Sahelin ja Etiopian, jotka vaativat erityistä huomiota. Yhteistyötä alueellisten järjestöjen kanssa painotettiin. Monet nostivat esiin korkean tason vierailujen koordinoinnin tarpeen. EU:n tulee viestittää aktiivisesti, positiivisesti ja räätälöidysti.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa

Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa koskevassa keskustelussa päähuomion veivät viisumirajoitukset. Korkea edustaja Borrellin mukaan sodankuva ei ole muuttunut paljon ministereiden edellisestä keskustelusta. EU:n tulee jatkaa Ukrainan tukemista. Energiakriisillä tulee olemaan globaaleja vaikutuksia. EU:n tulisi antaa jo päätetty tuki ja keskustella jatkotuesta esimerkiksi Euroopan rauhanrahaston puitteissa. Huomioitiin Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n tarkastajien pääsy Zaporižžjan ydinvoimalaan.

Viisumeita koskevassa keskustelussa osa jäsenmaista katsoi, että viisumihelpotussopimus tulee jäädyttää ja vähentää huomattavasti viisuminmyöntöä sekä korostivat turvallisuustekijöitä viisumirajoitusten ja kansallisten toimien perusteena. Useat jäsenmaat taas katsoivat, että viisumihelpotussopimuksen jäädyttäminen olisi riittävä toimi tässä vaiheessa. Monet jäsenmaat korostivat yhtenäisyyden merkitystä.

Ulkoministerit pääsivät kokouksessa poliittiseen yhteisymmärrykseen siitä, että viisumihelpotussopimus jäädytetään ja että myös olemassa olevien viisumien osalta selvitetään mahdollisia toimia. Komissiota pyydettiin tarkastelemaan viisumikysymystä. Lisäksi keskustelussa huomioitiin Venäjän naapurimaiden tilanne ja todettiin, että kansallisia toimia maahantulon rajoittamiseksi voidaan tehdä Schengen-sääntöjä noudattaen. Poliittisen yhteisymmärryksen pohjalta on tarkoitus valmistella neuvoston päätösehdotus viisumihelpotussopimuksen soveltamisen täydellisestä keskeyttämisestä.

Keskusteltiin myös EU-Venäjä –suhteen pidemmän tähtäimen näkymistä ja keskustelu tulee jatkumaan neuvostossa syksyn ja mahdollisesti myös ensi kevään aikana. Korostettiin, että EU:n tulee säilyttää yhtenäisyytensä, päättäväisyytensä ja kärsivällisyytensä tulevana talvena myös energiakysymystä ajatellen.

Esillä oli myös pidemmän tähtäimen tuki Ukrainalle. Ukraina tulee tarvitsemaan pitkäaikaista sotilaallista tukea. Myös makrotaloudellista tukea Ukrainalle tulisi lisätä. Mahdolliset uudet pakotetoimet nostettiin jossain puheenvuoroissa esiin. Keskustelussa korostui myös transatlanttisen yhtenäisyyden merkitys.

Työlounas Ukrainan, Moldovan ja Georgian ulkoministereiden kanssa

Työlounaalla Ukrainan, Georgian ja Moldovan ulkoministereiden kanssa keskusteltiin maiden tarpeista uudessa geopoliittisessa tilanteessa, eurooppalaisesta perspektiivistä ja itäisen kumppanuuden tulevaisuudesta. Maat korostivat sitoutuneisuutta eurooppalaiseen perspektiiviin ja EU-lähentymiseen tarvittaviin uudistuksiin.

Keskustelussa korostuivat eurooppalainen perspektiivi ja uudistusten tarve sekä itäisen kumppanuuden sopeuttaminen uuteen tilanteeseen.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afrikka YUTP, Venäjä, YUTP, Schengen viisumi, UAN Ulkoasiainneuvosto
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK